

Бірюкова Ольга Дмитрівна – доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, завідувачка відділу селекції великої рогатої худоби Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця НААН. У 1994 році закінчила Київський університет ім. Т.Г. Шевченка, отримала диплом із відзнакою за спеціальністю «мікробіологія» та здобула кваліфікацію «біолог-імунолог, викладач біології та хімії». З 1997 року навчалася в аспірантурі з відривом від виробництва при Інституті розведення і генетики тварин УААН. Після закінчення аспірантури працювала на посаді молодшого наукового співробітника лабораторії розведення чорно-рябої худоби.

У 2005 році захистила кандидатську дисертацію «Популяційно-генетичний моніторинг формування генофонду української чорно-рябої молочної породи» зі спеціальності 03.00.15 – генетика, цього ж року призначена на посаду завідувача лабораторії популяційного моніторингу. У 2004–2006 роках – стипендіат Кабінету Міністрів України; в 2006 році – лауреат премії Президента України для молодих учених за роботу «Генетико-популяційні методи удосконалення і використання генофонду сільськогосподарських тварин». У 2010 році їй присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «генетика».

У 2021 році захистила докторську дисертацію «Методологія визначення тварин бажаного типу в молочному скотарстві» зі спеціальності 06.02.01 – розведення та селекція тварин.

Головний напрям наукових досліджень – удосконалення вітчизняних порід великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності за використання сучасних досягнень генетики і біотехнології; вивчення механізмів адаптації у сільськогосподарських тварин. Ольга Дмитрівна бере участь у розробці та впровадженні планів створення високопродуктивних стад українських чорно-рябої, червоно-рябої молочних порід і регіональних програм розвитку тваринництва. Є співавтором 8 структурних одиниць української червоно-рябої молочної породи, зокрема буковинського заводського типу та заводських ліній Рігела 352882 (4939), Дайнеміка 359742, Нагіта 300502, Інгансе 343514, Кевеліє 1620273, Дейрімена 1672325, Рігела 1926780.

О. Д. Бірюкова опублікувала понад 80 наукових праць, у тому числі 1 монографія, 10 методичних рекомендацій. Бере участь у розробці методологічних засад і методичних підходів до збереження біорізноманіття у тваринництві України, методології комплексного дослідження адаптаційної здатності сільськогосподарських тварин, методологічних підходів до визначення тварин бажаного типу у молочному скотарстві. Обґрунтовано концепцію рушійної ролі адаптаційних факторів у системі розведення і селекції великої рогатої худоби. Визначено методологічні засади оцінювання специфіки племінних ресурсів молочної худоби. Запропонувала комплексний індекс препотентності для оцінки бугаїв-плідників, досліджувала характер успадкування генетичних дефектів у молочної худоби. Бере участь у впровадженні елементів маркер-асоційованої селекції у практику селекційної роботи з вітчизняними молочними породами.

Бірюкова О.Д. була (2016-2020 рр.) керівником завдання: 29.01.01.01.Ф. «Дослідити біологічні закономірності співвідносної мінливості та генетичної детермінації ознак продуктивності, типу екстер'єру, фертильності, тривалості та

ефективності довічного використання худоби молочних порід України»; співвиконавцем завдань 37.01.01.01 Ф«Дослідження генетичної структури аборигенних, локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин України для визначення молекулярно-генетичних маркерів продуктивності та адаптації»; «Обґрунтувати системи оцінювання і збереження біорізноманіття порід сільськогосподарських тварин України в умовах *in situ* та *ex situ*» (№ ДР 0116U000520). Брала участь у виконанні наукових досліджень Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця за ПНД 37 «Збереження генофонду тварин» і ПНД 29 «Скотарство».

З 2021 року Бірюкова О.Д. є керівником наукового завдання: 31.02.01.01 Ф «Дослідити генетичні закономірності успадкування та формування фенотипових селекційних ознак тварин молочних та молочно-м'ясних порід за різних методів селекції».

Бірюкова О.Д. є членом редакційної колегії наукового збірника «Розведення і генетика тварин», членом вченої ради, координаційно-методичної ради Інституту розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця, вченим секретарем спеціалізованої вченої ради Д27.355.01 (2013-2021рр.), членом Державної атестаційної комісії Мінагрополітики по присвоєнню суб'єктам племінної справи у тваринництві відповідного статусу. Бере участь у підготовці здобувачів освітньо-наукового ступеня вищої освіти шляхом реалізації навчальних програм за спеціальностями 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», 091 «Біологія».

Під керівництвом О.Д.Бірюкової захищено 2 кандидатські дисертації.

Популяризація наукових розробок проводиться через висвітлення у наукових і науково-практичних виданнях, участь у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Наукові праці (2017-2021 рр.):

1. Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин: монографія/М.В. Гладій, М.І. Бащенко, Ю.П. Полупан та ін. – Полтава, 2018. – 791 с.

Статті у наукових періодичних закордонних і вітчизняних виданнях

2. Бірюкова О. Д., Супрович Т. М., Маковська Н. М., Мохначова Н. Б. Вплив генотипових та паратипових чинників на прояв захворювань молочної залози у корів. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія : Тваринництво. 2017. Вип. 5/1 (31). С. 22–26.

3. Басовский Д. Н., Бірюкова О. Д. Характеристика генеалогической структуры стада крупного рогатого скота белоголовой украинской породы. *Актуальные проблемы интенсивного развития животноводства* : сб. науч. тр. Горки, 2017. Вып. 20, ч. 1. С. 94–99.

4. Бірюкова О. Д. Изменчивость взаимосвязи количественных признаков в стаде молочного скота. *Актуальные проблемы интенсивного развития животноводства* : сб. науч. тр. Горки, 2018. Вып. 21, ч. 1. С. 86–93.

5. Подоба Б. Є., Сидоренко О. В., Вишневський Л. В., Бірюкова О. Д. Особливості успадкування генотипів груп крові за системою ЕАВ у ембріонів великої рогатої худоби білоголової української породи. *Розведення і генетика тварин* : міжвід. темат. наук. зб. Київ, 2018. Вип. 56. С. 110–114. DOI: <https://doi.org/10.31073/abg.56.14>

6. Polupan Yu. P., Melnik Yu. F., Biriukova O. D. Influence of genetic factors on the productivity of cows. *Розведення і генетика тварин* : міжвід. темат. наук. зб. Київ, 2019. Вип. 58. С. 41–52.
7. Krugliak A. P., Birukova O. D., Krugliak T. O., Krugliak O. V., Cherniak N. H., Stoliar Ya. V., Polishchuk D. V. The breeding and economic values of related Leader 1926780 group bulls in Ukrainian red and white dairy breed. *Розведення і генетики тварин* : міжвід. темат. наук зб. Київ, 2019. Вип. 57. С. 68–78.
8. Polupan Yu. P., Melnik Yu. F., Biriukova O. D., Peredriy M. M. Durability and efficiency of lifetime use of Red-and-White dairy cattle. *Розведення і генетика тварин* : міжвід. темат. наук зб. Київ, 2020. Вип. 59. С. 78–91. DOI: <https://doi.org/10.31073/abg.59.14>
9. Suprovych T. M., Suprovych M. P., Mokhnachova N. B., Biriukova O. D., Strojjanovska L. V., Cherpurna V. A. Genetic variability and biodiversity of Gray Ukrainian cattle by BOLA-DRB3 gene. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2021. Vol. 12 (1). P. 33–41. DOI: <https://doi.org/10.15421/022106>
10. Yurii Polupan, Dmytro Kucher Oleksandr Kochuk-Yashchenko, Olga Biriukova. Evolution of Bulls and Related Groups of the Jersey Breed on Dairy Productivity and Reproductive Capacity of Offspring // *Scientific Horizons*. 2021. 24(5). P. 54-68. DOI: 10.48077/scihor.2454-68

Праці апробаційного характеру

11. Коваленко Г. С., Бирюкова О. Д., Гольоса Г. О., Гладій М. В. Критерии оценки коров-матерей быков в селекционных программах разных стран // Scientific and practical conference with international participation dedicated to the 65th anniversary since the founding Veterinary Medicine “Innovations in animal husbandry and safety of animal products – achievements and outlooks”. 30 вересня-1 жовтня 2021, Maximovca. P. 337-344.
12. Makovska N., Biriukova O., Melnik Yu., Lesniak Yu. Regularities of correlation variability of non-specific resistance and growth intensity of calves // I українсько-польський науковий форум «Агробіоперспективи». 29–30 вересня 2021 р., м. Львів
13. Suprovych T., Suprovych M., Biriukova O. Genetic profiles of ukrainian breeds of cattle by the bola-drb3 gene // I українсько-польський науковий форум «Агробіоперспективи». 29–30 вересня 2021 р., м. Львів
14. Basovskiy D., Biryukova O., Kopilov K. The genealogical structure and genetic specificity of the aboriginal Ukrainian White-Headed Breed. *Animal science – challenges and innovations* : scientific conference with international participation, 1-3 November 2017. Sofia, Bulgaria, 2017. С. 356–362.
15. Бірюкова О., Басовський Д. Моніторинг рівня інбридингу в білоголовій українській породі. *Аграрна наука та освіта Поділля* : зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. (14-16 берез. 2017 р., м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль : Крок, 2017. Ч. 1 С. 217-219.
16. Biriukova O., Kovalenko G., Galiosa G. Dairy productivity of cows of two breeds at unattached keeping. *Animal science-challenges and innovations* : online anniversary scientific conference with international participation : 70 years Institute of Animal Science-Kostinbrod, 5 November, 2020 Kostinbrod, Bulgaria. 2020. P. 315–321.

Науково-практичні видання

17. Єфіменко М. Я., Коваленко Г. С., Бірюкова О. Д., Братушка Р. В. Рациональне використання високопродуктивних корів для одержання ремонтних бугаїв. *Аграрна наука – виробництво* : наук.-інформ. бюл. заверш. наук. розробок. 2012. № 4. С. 29.
 18. Єфіменко М. Я., Рубан С. Ю., Бірюкова О. Д., Братушка Р. В., Коваленко Г. С., Черняк Н. Г., Шаран П. І., Кузєбний С. В., Гавриленко М. С., Прийма С. В., Швець Н. В., Гольоса Г. О. Програма селекції української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби на 2013–2020 роки. Чубинське, 2013. 56 с.
 19. Гладій М. В., Полупан Ю. П., Басовський Д. М., Вишневський Л. В., Ковтун С. І., Сидоренко О. В., Подоба Б. Є., Бірюкова О. Д., Резникова Н. Л., Войтенко С. Л., Джус П. П., Кузєбний С. В., Шаран П. І., Кругляк О. В., Кругляк А. П., Мільченко Ю. В., Прийма С. В., Резникова Ю. М., Мартинюк І. С., Бащенко М. І., Жукорський О. М., Костенко О. І., Кваша М. М., Романова О. В., Вдовиченко Ю. В. Програма збереження генофонду локальних і зникаючих порід сільськогосподарських тварин в Україні на 2017–2025 роки. Суми : СНАУ, 2018. 84 с.
 20. Полупан Ю. П., Рубан С. Ю., Єфіменко М. Я., Коваленко Г. С., Бірюкова О. Д., Басовський Д. М., Прийма С. В., Подоба Ю. В. Рекомендації з підбору бугаїв до маточного поголів'я у молочному скотарстві / заг. ред. Ю. П. Полупана. 2-е вид., перероб. і доп. Чубинське, 2019. 31 с.
 21. Полупан Ю. П., Костенко О. І., Рубан С. Ю., Єфіменко М. Я., Коваленко Г. С., Бірюкова О. Д., Басовський Д. М., Прийма С. В., Подоба Ю. В. Вітчизняний досвід з підбору бугаїв до маточного поголів'я у молочному скотарстві / за ред. Ю. П. Полупана. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : Аграр. наука, 2020. 32 с.
 22. Копилов К. В., Бірюкова О. Д., Шельов А. В., Добрянська М. Л., Мохначова Н. Б., Маковська Н. М., Стародуб Л. Ф. Визначення адаптаційної здатності племінних ресурсів молочної худоби та молекулярно-генетичні методи у системі збереження біологічного різноманіття : метод. рек. / за ред. Б. Є. Подоби. Чубинське, 2020. 36 с.
 23. Полупан Ю. П., Коваленко Г. С., Бірюкова О. Д., Костенко О. І., Прийма С. В., Гольоса Г. О., Швець Н. В. Рекомендації з добору тварин бажаного типу для формування групи бугайвідтворних корів / за ред. Ю. П. Полупана. Чубинське, 2020. 50 с.
-